

Maja SIMONETI
Petra VERTELJ NARED

Urbanistično načrtovanje otroških igrišč v novih občinskih prostorskih načrtih

Prispevek se osredotoča na urbanistično načrtovanje otroških igrišč v novejših občinskih prostorskih načrtih. Preveritev določil v novih občinskih prostorskih načrtih in primerjava z rešitvami v izbranih primerih obstoječih sosesk pokaže, da so novi normativi omejeno učinkovito orodje za urejanje igrišč ob novih gradnjah in tudi za celovito preskrbo naselja z igrišči. V praksi se novi normativi izkažejo kot visoki, posebej pri podrobnem načrtovanju večjih gostot na majhnih območjih urejanja. Konkretno so nove površine za igro ob novi stanovanjski gradnji še vedno disfunkcionalne, razdrobljene in urejene tudi na strehah objektov nad pritličjem ter praktično popol-

noma neodvisne od ponudbe obstoječih igrišč in potreb prebivalcev. Šibkost norme, ki se veže izključno na nove gradnje, je, da slabo podpira celovito urejanje javnih površin in površin v javnem interesu, in tako odstira pogled na slabosti novejše urbanistične prakse.

Ključne besede: otroško igrišče, normativ, občinski prostorski načrt, urbanistično načrtovanje

1 Uvod

Način urejanja otroških igrišč v novejših občinskih prostorskih načrtih je postal predmet proučevanja zaradi zadreg, ki so se pokazale pri podrobnem prostorskem načrtovanju, in dejstva, da nove ureditve, ki so izvedene iz novih urbanističnih določil, v prostoru ne delujejo dobro.

V Sloveniji so nova otroška igrišča zelo različne kakovosti, tako izrazito dobra kot slaba. Za kakovost otroškega igrišča je najpomembnejši prostor, ki mora biti zato, da se lahko na njem razvije in ponavlja vsakodnevna igra, dovolj velik in otrokom dostopen. Kakovost pri nas zaznamujejo razsežni in pestri igralni prostori za otroke različnih starosti in sposobnosti v pretežno osrednjih delih naselij, medtem ko se slabosti izražajo predvsem v igralnih prostorih ob novih stanovanjskih objektih, ki nazivu igrišče pogosto sploh ne ustrezajo, saj so premajhni in preskromno opremljeni za razvoj igre. Razlike v kakovosti med osrednjimi javnimi igrišči in igrišči v stanovanjskem okolju so do neke mere upravičene. Velike razlike med igrišči v obstoječih stanovanjskih območjih in tistimi, ki so bila urejena v zadnjih dveh desetletjih ob novejši stanovanjski gradnji, pa niso dobre ne za naselje ne za otroke. Otroci, ki se dan za dnem igrajo na igrišču, stalni uporabniki, so ključen dokaz kakovosti igrišča. Za vsakodnevno igro so najpomembnejša igrišča, ki so dovolj blizu kraja bivanja. Dostopnost in prostor za igro v naselju zagotavljamo z urbanističnim načrtovanjem, v okviru katerega je zato smiselno iskati razloge za zaznani padec kakovosti.

Z urbanističnim načrtovanjem se otroška igrišča kot raba v javnem interesu opredeli v občinskem prostorskem načrtu. Analiza različnih novejših občinskih prostorskih načrtov je pokazala, da je danes prevladujoči način določanja pogojev za ureditev novih igrišč vezan na novo stanovanjsko gradnjo. Podobno kot za parkirna mesta je investitor tako dolžan za vsako novo stanovanje zagotoviti določeno površino otroškega igrišča. Če zanemarimo to, kako zelo težko je določiti, kakšna natanko naj bo površina igrišča na enoto stanovanja, in tudi to, da so bila igrišča v času klasičnega urbanističnega načrtovanja po drugi svetovni vojni načrtovana na število otrok in ne na stanovanje (Jernejc, 1976), se odprejo ključna vprašanja o urbanističnem načrtovanju otroških igrišč, ki se nanašajo tudi na obstoječa igrišča in preskrbo celotnega naselja z igrišči.

Igrišče v tem članku obravnavamo kot površino, ki je urejena in opremljena za otroško igro. Teoretično naj bi se to, kakšna igrišča, kje in kdaj so v naselju potrebna, opredelilo na podlagi ocene stanja, strukture in potreb prebivalcev ter prostorskih možnosti. Praktično se igrišča, podobno kot druge rabe in funkcije naselja, ki so v skupnem, to je javnem interesu, pogosto načrtuje brez podatkov o stanju in informacij o uporabniških navadah ali zadovoljstvu ter predvsem pod velikim pritiskom omejenih javnih sredstev za urejanje. V nasprotju s številnimi drugimi rabami, za prostorski razvoj in uveljavitev katerih skrbijo celi sistemi – od resorne zakonodaje in strokovnih služb do raziskovalnih ustanov in investitorjev –, je igra kot raba v

procesu načrtovanja prikrajšana za količino in kakovost argumentov, ki so nujni za sodelovanje v procesu načrtovanja oziroma za uveljavitev potrebe na ravni odločanja o rabi prostora. Tako dejstvo, da je urejanje igrišč v javnem interesu, ter dejstvo, da ta niso predmet posebnega strokovnega in institucionalnega interesa, povečujeta odgovornost občinskih strokovnih služb in urbanistov za njihovo urejanje.

Pregled novejših načrtovalskih praks kaže, da si poskuša stroka v opisanem položaju pomagati s predpisovanjem normativov in obveznost za ureditev površin za igro prenaša na investitorje nove stanovanjske gradnje. Kako uspešno je lahko tako urbanistično načrtovanje pri zagotavljanju preskrbe slovenskih naselij z otroškimi igrišči, še posebej manjših in tistih, v katerih je kakovost obstoječih igrišč nizka, in kako učinkovito bo tako načrtovanje v prihajajočem času prenove, je že mogoče predvidevati. V prostoru se slabosti že izražajo skozi težko sprejemljive razlike v kakovosti novih ureditev kot tudi med novimi in starimi ureditvami. V procesu pospešene prenove pa bodo, sodeč po izkušnjah razvitejših, ki so se normiranju odpovedali, ko so pred desetletji preusmerili razvoj naselij navznoter in v prenovo, opredeljeni normativi dodatno neučinkoviti. Ključna bo postala aktivnejša in na potrebe odzivna torej prilagodljiva sposobnost uveljavljanja interesa za ureditev igrišč. Za tako urbanistično načrtovanje bodo po eni strani ključni podatki in znanje, po drugi strani pa trdna načela in vztrajnost.

2 Izhodišča

Nova generacija občinskih prostorskih načrtov (v nadaljevanju: OPN) zagotavlja preskrbo naselij z otroškimi igrišči tako, da njihovo kvadrato določi v okviru predpisane površine odprtih zelenih površin oziroma v ljubljanskem primeru odprtih bivalnih površin. V pregledanih, že sprejetih odlokih o OPN se površina zelenih oziroma odprtih bivalnih površin zagotavlja prek dveh določil: prvo opredeli faktor teh površin, drugo pa določi kvadrato na stanovanje v večstanovanjski stavbi. Če pustimo ob strani razlike v poimenovanjih določil in definicijah, je določilo, vezano na nujnost načrtovanja otroških in športnih igrišč na enoto novozgrajenega stanovanja v večstanovanjskih stavbah, med katere spadajo vse z več kot tremi stanovanji, v novomeškem primeru pa z več kot šestimi stanovanji, v več pogledih nenavadno.

V primerjavi s klasičnimi urbanističnimi normativi za urejanje otroških igrišč, ki so se v preteklosti vezali na pričakovano strukturo prebivalcev, konkretno na hipotetični izračun otroške populacije v novi soseski in ne na enoto novozgrajenega stanovanja v večstanovanjski stavbi. Tudi najbolj znani domači normativi, ki sicer niso bili nikoli formalizirani in uradno predpisani, vendar so trdno podpirali urbanistično

načrtovanje tja do začetka devetdesetih let prejšnjega stoletja, so predvidevali načrtovanje potrebnih zelenih površin glede na število prebivalcev, načrtovanje otroških igrišč pa glede na število otrok (npr. Jernejc, 1976). Količina zahtevanih zelenih površin in igrišč se je v času normativnega urbanističnega načrtovanja po drugi svetovni vojni nanašala na predvideno število uporabnikov, prebivalcev, otrok, in ne na načrtovano število novih stanovanj. Otroška igrišča se je tudi v Sloveniji tako pretežno umeščala v prostor glede na bližino stanovanj kot žepna, v neposredni bližini vhoda v večstanovanjski objekt ali največ 50 m stran, in večja, na razdalji 250 m od vhoda. V naselju pa so bila glede na gostoto uporabnikov dodatno načrtovana tudi večja igrišča s kompleksnejšo ponudbo. Tako prakso načrtovanja igrišč je povsod po Evropi utemeljevala potreba po številnih novih gradnjah po koncu vojne in bila je tudi dobrodošla, ko so se slovenska mesta šele dobro začela razvijati. So pa taki urbanistični normativi postali neuporabni, ko se je intenzivnost strnjene novogradnje konec sedemdesetih let umirila in se je praksa preusmerila v manjše gradbene intervencije in prenovo. Takrat se je odmik od normativov, vezanih na novo gradnjo, utemeljeval s tem, da v zgrajenem naselju ni mogoče zagotoviti toliko novih igralnih površin, kot jih je omogočala novogradnja sosesk po vojni, in pozornost se je preusmerjala od količine h kakovosti. Najnovejše smernice možnost za igro na prostem povezujejo z zdravim življenjskim slogom odraslih, potrebe otrok pa tudi s potrebami starejših in drugih na lokalno okolje vezanih skupin prebivalcev, zato je pri urejanju igrišč v sodobni urbanistični praksi zelo pomemben kriterij dostopnosti površine za igro, načrtovanje pa se veže tako na novo gradnjo in hkrati ostaja v javni domeni. Pri čemer na Dunaju potrebne igralne površine ob novi stanovanjski gradnji, tako kot majhna žepna igrišča v starem delu mesta in igrišča v mestnih parkih, zagotavlja mesto. Obseg in kakovost potrebnih igralnih površin sta po pričevanju odgovornih ocenjena glede na stanje v prostoru in novonačrtovani program, po mnenju dunajske mestne uprave pa ne moreta biti prepuščena posameznim investitorjem. Ti lahko v omejenem odprtem prostoru ob objektih ponudijo samo zasilne rešitve za najmanjše otroke in minimalno potrebne zelene površine. Slovenska rešitev podobne države lokalne skupnosti sicer ne onemogoča, vendar tudi ne deluje v duhu njeni podpori.

Vsaj nenavadne so tudi v določilih novih OPN predpisane velikosti zelenih oziroma odprtih bivalnih površin ter tudi otroških in športnih igrišč. Večina dokumentov določa, da je treba na stanovanje v večstanovanjskih objektih zagotoviti 15 m² zelenih oziroma odprtih bivalnih površin, od tega jih mora biti najmanj 7,5 m² namenjeno za otroško igrišče in najmanj 5 m² za športe z žogo in druge urbane športe za potrebe večjih otrok in mladostnikov (preglednica 1). Določilo, ki tako večino zelenih oziroma odprtih bivalnih površin namenja otrokom in mladostnikom, ni v skladu z dejstvom,

da so bivalne površine v bližini stanovanja pomembne tudi za starejše in posameznike s posebnimi potrebami, ter s tem, da mladostniki kot populacija gravitirajo stran od doma in se usmerjajo v igrišča ob šolah in na druge javne prostore, kjer so manj omejeni oziroma nadzorovani. Urbanisti ob pripravah novih podrobnih prostorskih načrtov ugotavljajo, da se pod pogoji novih OPN tako lahko zagotovi razsežna otroška in športna igrišča ter zelo skromne skupne bivalne in zelene površine za sprostitev in druženje, in se sprašujejo, ali je to res cilj OPN. Ob tem se odpira tudi vprašanje, zakaj določila ne veljajo za nadomestne večstanovanjske stavbe oziroma za prenove, če se zgradi do pet novih stanovanj (Odlok o OPN Mestne občine Ljubljana, 2010).

Ugotovitev o tem, da nova določila za urejanje igrišč in zelenih oziroma odprtih bivalnih površin izhajajo iz nekaterih napačnih domnev o uporabnikih in njihovih potrebah, potrjuje, da je določitev urejanja otroških igrišč v novih prostorskih načrtih slovenskih občin morda nenavadna tudi v tem, da ni v skladu z realnimi potrebami prebivalcev in naselij. Postavi se vprašanje, kakšen je pravzaprav cilj OPN, in izpraševanje o tem, kako se taka univerzalno normirana rešitev sreča s stanjem v prostoru, s kakovostjo obstoječih ureditev ter z zadovoljstvom prebivalcev in s potrebami uporabnikov igrišč. Medtem ko kakovost novih rešitev, ki jih zagotavljajo določila novih prostorskih načrtov, ni nujno najboljša, je popolnoma odprto vprašanje prenove obstoječih igrišč in preskrbe delov naselja, v katerih igrišč primanjkuje. Urbanisti v zadregah s prostorom ob novogradnjah načrtujejo potrebna nova igrišča v skladu z

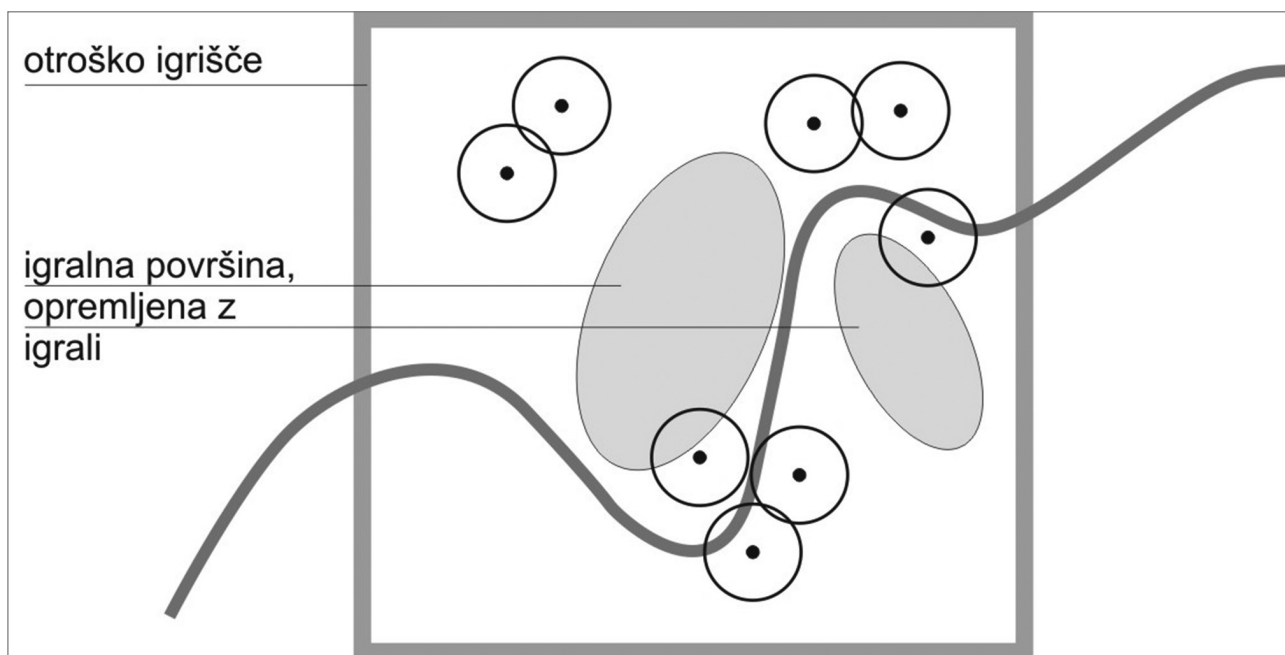
razpoložljivostjo prostora po delih, na strehah nad terenom in na notranjih dvoriščih, ki so za igro manj primerna. Predpisovanje določene količine igrišč – brez predhodne analize stanja v prostoru, analize potreb in opredelitve razvojnih ciljev – je problematično, saj obstaja velika verjetnost, da nove ureditve pokrivajo izključno potrebe novih stanovalcev, medtem ko na razvoj celotne ponudbe igrišč v mestu (uporabnost, dostopnost, pestrost) ne vplivajo.

Predpisani normativi so zanimivi tudi v podrobnostih. Tako je v razlagi pojma otroško igrišče v Odloku o OPN MOL (2010) na primer opredeljeno, da je igrišče namenjeno otrokom do 12 leta starosti, medtem ko so površine za igro z žogo namenjene potrebam večjih otrok in mladostnikov. Zapisano je precejšen nesmisel, saj v urbanistični doktrini, ki sledi mejnikom razvojne medicine otroka, ločevanje otrok po starosti upoštevamo glede na fizično zmogljivost in igralne potrebe specifično, pri čemer so meje med značilnimi skupinami izrazito zabrisane. V okviru mogočega zato v prostoru ločujemo in posebej poudarjamo predvsem najmlajšo (do 5 let) in najstarejšo skupino otrok (nad 14 let). Starost 12 let pa ne pomeni nikakršnega specifičnega starostnega mejnika. Enako nesmiselno je ureditve za igre z žogo vezati na dve starostni skupini otrok, saj tudi mlajši otroci in odrasli potrebujejo prostor za igro z žogo. Prav tako zahteva za ureditev otroškega igrišča ne pomeni, da bo vsa površina napolnjena z igrali, ampak samo, da bo površina urejena za potrebe igre, na igralih in prosto v prostoru, ki je sicer namenjen tudi spremljevalcem otrok in drugim prebivalcem (slika 1). Omenjena zloraba urbanistične definicije se je

Preglednica 1: Določila iz različnih OPN o količini zelenih površin

OPN občine	Zelene površine/odprte bivalne površine (za vsako stanovanje v večstanovanjski stavbi):					
			površine za igro z žogo za potrebe večjih otrok in mladostnikov	površine, namenjene in urejene za igro mlajših otrok	površine, namenjene za počitek prebivalcev	
				igralne površine (opremljeno igrišče)	zelene površine	
Črnomelj	15 m ²	5 m ²	7,5 m ²	4 m ²	3,5 m ²	2,5 m ²
Litija	15 m ²	5 m ²	7,5 m ²	4 m ²	3,5 m ²	/
Ljubljana	15 m ²	5 m ²	7,5 m ²	/	/	
Novo mesto	15 m ²	5 m ²	7,5 m ²	4 m ²	3,5 m ²	2,5 m ²
Pivka	15 m ² (za novo stanovanje v vilabloku je treba zagotoviti najmanj 20 m ²)	/	50 % od zelenih površin			
Polzela	15 m ²	5 m ²	7,5 m ²	4 m ²	3,5 m ²	/
Postojna	15 m ²	/	50 % od zelenih površin			
Šenčur	15 m ²	5 m ²	7,5 m ²	4 m ²	3,5 m ²	
Trzin	15 m ²	5 m ²	7,5 m ²	4 m ²	3,5 m ²	/

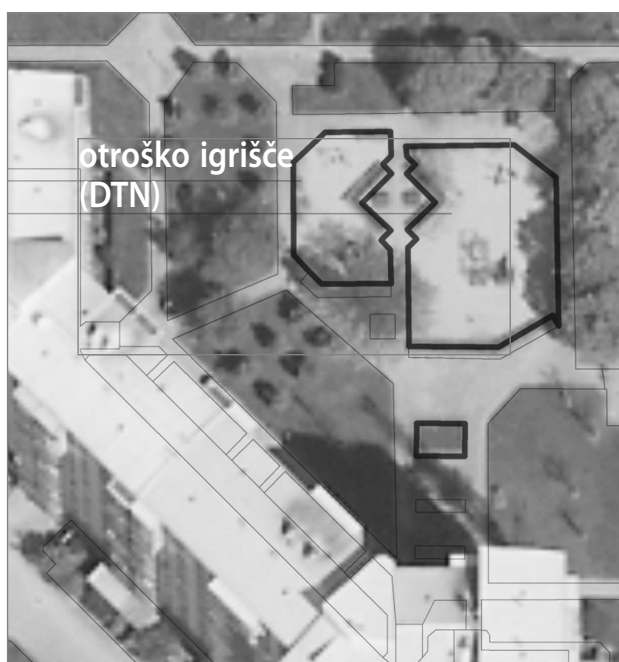
Viri: Odlok o OPN Črnomelj 2011; Odlok o OPN Litija, 2010; Odlok o OPN MOL, 2010; Odlok o OPN Novo mesto, 2009; Odlok o OPN Pivka, 2010; Odlok o OPN Polzela, 2011; Odlok o OPN Postojna, 2010; Odlok o OPN Šenčur, 2011; Odlok o OPN Trzin, 2010

Slika 1: Shema otroškega igrišča (ilustracija: Petra Vertelj Nared)

na primer že uveljavila v digitalnem topografskem načrtu (v nadaljevanju: DTN, GURS, 2010), ki kot otroško obstoječe igrišče šteje dejansko samo igralno površino, na kateri so nameščena otroška igrala (slika 2). Tak način označevanja pokaže osiromašen prostor igrišča brez pripadajočih utrjenih in zelenih površin, ki v realnosti skupaj z ožjo igralno površino tvorijo celoto otroškega igrišča.

Med drugim se normativ za otroška in športna igrišča veže le na območja večstanovanjskih stavb. Odprto tako ostaja

Slika 2: Primer otroškega igrišča v soseski Fužine, kot je definirano v podatku DTN (vir: GURS, 2010)

vprašanje, kako se zagotavljata ustrezna količina in kakovost odprtih bivalnih površin, športnih in otroških igrišč v območjih z drugačnimi tipi zazidave, kot so strnjena območja nizke enostanovanjske gradnje, na primer vrstne hiše.

Oceno ustreznosti določil za urejanje otroških igrišč ob novi stanovanjski gradnji v novejših prostorskih načrtih slovenskih občin smo v nadaljevanju razširili še z analizo obstoječih ureditev v starejših ljubljanskih stanovanjskih soseskah in s tem poskušali dodatno ponazoriti, kako bodo določila delovala v načrtovalski praksi in kakšno stanje v prostoru lahko zagotovijo.

3 Analiza izbranih večstanovanjskih površin v Ljubljani

V Odloku o OPN MOL (2010) in tudi v drugih pregledanih odlokih OPN je zapisano, da se normativ otroškega in športnega igrišča veže na gradbeno parcelo. To pomeni, da je določeno količino praviloma treba zagotavljati v območjih s predpisano namensko rabo SScv – pretežno večstanovanjske površine. Problem takega normiranja je v tem, da se veže na enoto prostora, ne glede na njeno velikost in okolico. Praksa kaže, da se gradi vse manj večjih sosesk in da se vse pogosteje gradi na manjših območjih, kar je razvidno iz primerov na slikah 3 in 4. V majhnih enotah urejanja prostora skoraj po pravilu ni mogoče zagotoviti kakovostnih odprtih površin in s tem tudi otroških igrišč ne.

Novo urbanistično določilo smo preverili z analizo preskrbljenosti z odprtimi bivalnimi površinami, otroškimi in s špor-

Slika 3: Šiška, ob cesti Na Jami – manjša območja večjih gostot (vir: DOF, GURS, 2011, Odlok o OPN MOL, 2010)

tnimi igrišči v nekaterih soseskah, ki so bile zgrajene pred desetimi leti ali več (preglednica 2). Rezultate te analize je treba interpretirati ob upoštevanju vhodnih podatkov in izhodišč. Količine se vežejo na izbrano enoto urejanja prostora (SScv – pretežno večstanovanjske površine, Odlok o OPN MOL 2010) oziroma na celotno sosesko, znotraj teh območij pa so površine povzete po dejanski rabi površin iz digitalnega topografskega načrta (DTN, GURS, 2010). Odprte bivalne površine so zelene ali tlakovane površine, namenjene zunanjemu bivanju (v podatku DTN, GURS, 2010, so te površine na primer zelenice, ozelenjene brežine, tlakovane površine, otroška in športna igrišča), ki ne služijo kot prometne ali komunalne funkcionalne površine.

Če tako analiziramo preskrbljenost z odprtimi bivalnimi površinami v območjih z namensko rabo SScv (pretežno večstanovanjske površine), na katero so v novih OPN predpisani normativi za igrišča, lahko ugotovimo, da je na primer v soseski Fužine v teh območjih 51 m² odprtih bivalnih površin na stanovanje, 1,3 m² otroških igrišč na stanovanje in manj kot 0,1 m² športnih igrišč na stanovanje. Če pa bi v analizi upoštevali tudi območja osrednjih dejavnosti, bi se izkazalo, da je športnih igrišč 4,1 m² na stanovanje. Ugotovitev razgali relativno težo števil, saj je preskrbljenost soseske s športnimi površinami in z igrišči zadovoljiva. Soseske, kot so primer Fužine, so se gradile celostno, vključujoč vso potrebno družbeno infrastrukturo. Ne samo velikost območij, ampak tudi zastopanost programov in funkcij, ki jih zagotavljajo, se bistveno razlikujeta od pogojev gradnje novih stanovanjskih območij. Za načrtovanje je torej nujno treba upoštevati stanje v širšem območju – sosedstvu, ki zagotavlja funkcije soseske.

Slika 4: Vič, ob Viški cesti – manjša območja večjih gostot (vir: DOF, GURS, 2011, Odlok o OPN MOL, 2010)

Posamezne obstoječe soseske se med seboj razlikujejo v konceptualnih pristopih. Nekatero soseske, čeprav mlajše in manjšega obsega, kot je to primer v Polju, otroška in športna igrišča ter vse ostale odprte bivalne površine zagotavljajo znotraj območja urejanja. Drugačen urbanistični in oblikovalski pristop je mogoče zaslediti v soseskah Nove Poljane in Bežigrajski dvor. Po eni strani soseski v območju, ki je namenjeno večstanovanjski gradnji, zgoščata zazidavo. Na teh območjih predvidevata koncepta predvsem tlakovane odprte površine ali zelenice, v okviru katerih je mogoča aktivna in pasivna rekreacija, na teh površinah se lahko razvije tudi otroška igra, medtem ko obširnejše odprte bivalne površine z otroškim igriščem zagotavljata na robu zazidalne strukture.

Analiza izbranih stanovanjskih sosesk v Ljubljani pokaže, da je površina odprtih bivalnih površin na enoto stanovanja bistveno večja, kot je predpisano v določilih Odloka o OPN MOL (2010), da pa je površina otroških igrišč na enoto stanovanja manjša kot v novem OPN. Zahtevanih 15 m² odprtih bivalnih površin na novo stanovanje je tako zelo nizka normativna zahteva, medtem ko se 7,5 m² površin otroških igrišč izkaže kot visoka zahteva. Nova normativna zahteva za ti vrsti površin je diametralno nasprotna stanju, do kakršnega je vodilo preteklo urbanistično načrtovanje, na podlagi katerega so bile zgrajene starejše stanovanjske soseske.

Kljub različnim urbanističnim ali oblikovalskim pristopom, velikostim območij ali tipologijam stavb lahko na podlagi pregleda obstoječega stanja ugotovimo, da so novi normativi določeni nekritično, da ne upoštevajo strukture ne potreb prebivalcev in ne omogočajo zagotavljanja celovite preskrbe naselja z otroškimi igrišči. Hkrati bi lahko domnevali, da je

Preglednica 2: Površine odprtih bivalnih površin, otroških in športnih igrišč na stanovanje

Območje	Površina odprtih bivalnih površin na stanovanje (m ² /stan.)		
		površina otroških igrišč na stanovanje (m ² /stan.)	površina športnih igrišč na stanovanje (m ² /stan.)
soseska BS3 – območje 1 (slika 5)	62	2	/
soseska BS3 – območje 2 (slika 5)	11	/	/
območje 3 – Bežigrasjski dvor (slika 6)	89	3,2	/
Fužine – območja SScv (slika 7)	51	1,3	0,1
Fužine – celotna soseka (slika 7)	67	1,5	4,1
Nove Poljane – celota (slika 8)	36,1	1,6	/
Polje (slika 9)	72	2,7	2,4

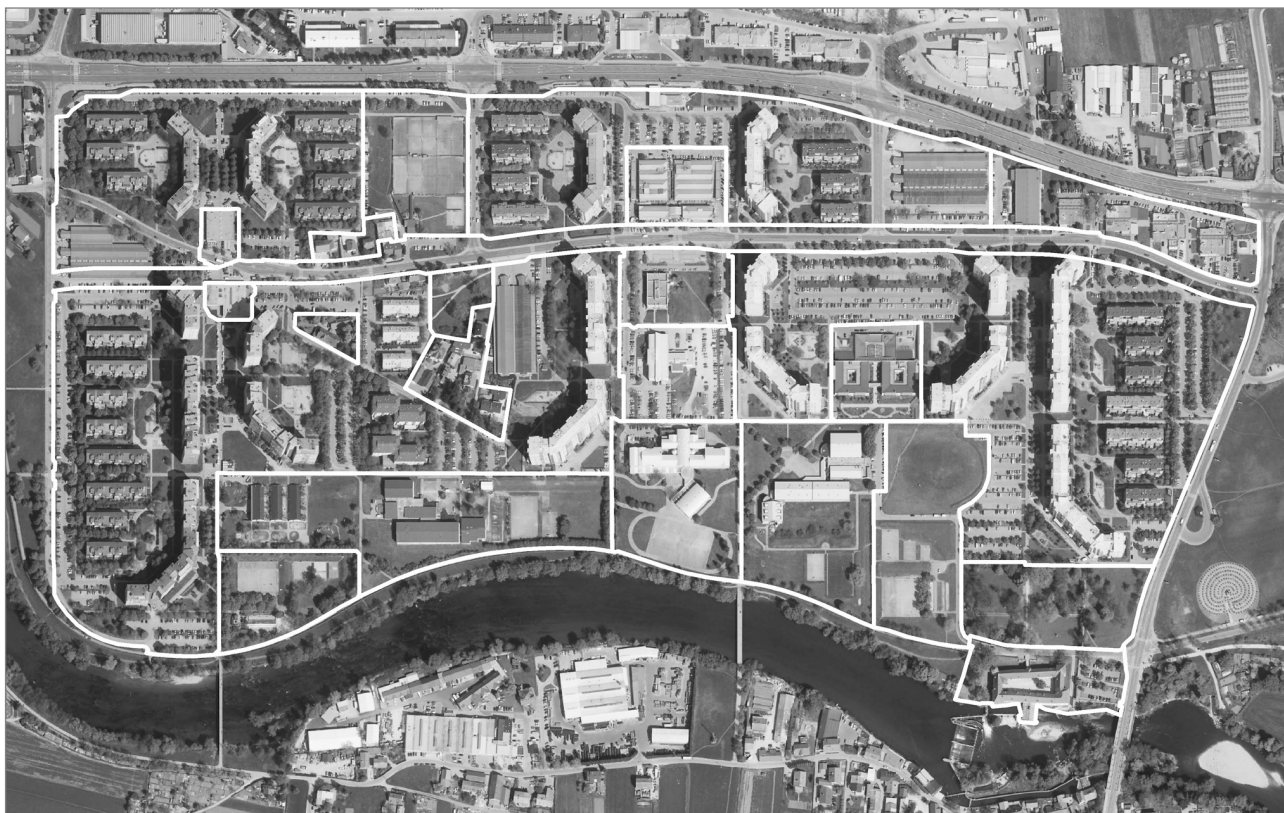
Viri: OPN MOL (2010), SURS (2011), GURS (2010), Simoneti, Vertelj Nared (2011)

Slika 5: Soseska BS3 – območje 1 in območje 2 (vir: DOF, GURS, 2011, Odlok o OPN MOL, 2010)

Slika 6: Bežigrasjski dvor (vir: DOF, GURS, 2011, Odlok o OPN MOL, 2010)

Slika 7: Soseska Fužine (vir: DOF, GURS, 2011, Odlok o OPN MOL, 2010)

Slika 8: Nove Poljane (vir: DOF, GURS, 2011, Odlok o OPN MOL, 2010)

Slika 9: Polje (vir: DOF, GURS, 2011, Odlok o OPN MOL, 2010)

danes v urbanističnem načrtovanju v nasprotju s preteklostjo težko zagovarjati obveznost urejanja bivalnih in zelenih površin, medtem ko investitorji nujnost urejanja igrišč sprejemajo z manj zadržki. Mogoče je tudi, da so visoki standardi odziv urbanistov na to, da so prešteviline najnovejše stanovanjske gradnje izrazito slabo opremljene z igrišči, ki so tudi res slabe kakovosti.

V prostoru se kaže, da novejša gradnje s svojimi ureditvami odprtega prostora slabo zadovoljujejo potrebe svojih prebivalcev, hkrati tudi ničesar ne prispevajo k preskrbljenosti naselij z odprtimi površinami (Simoneti in Vertelj Nared, 2006a, 2006b). Pogosto se celo fizično ograjujejo od okolice in tako pomembno spreminjajo prakso, da odprti prostor stanovanjskih območij v slovenskih naseljih načeloma ni ograjen. To po-

meni, da nove stanovanjske gradnje praviloma ustvarjajo večje potrebe po odprtih bivalnih površinah, kot jih zagotavljajo, kar lahko skupaj s tem, da novi akti ne podpirajo urejanja drugih novih igrišč, dolgoročno vodi v resno pomanjkanje odprtih bivalnih in igralnih površin v naseljih, ki jih urejajo dokumenti s takimi določili.

4 Sklep

Način zagotavljanja otroških igrišč v novih prostorskih načrtih je glede na ugotovljeno v več pogledih nedomišljen in pomanjkljiv. Obveznost urejanja novih igrišč ob novi gradnji je potrebna, ne pa edina potrebna rešitev. Taka, kot je, kaže praksa podrobnega urbanističnega načrtovanja, ne zagotavlja dobrih rezultatov. Predvsem se zdi, da gre za uveljavitev javnega interesa, ki razvija precej omejena pričakovanja do novih gradenj, ne podaja pa rešitev, ki bi k urejanju zavezovale javne deležnike ter podpirale možnosti za partnersko nadgradnjo in razvoj tako igralne infrastrukture kot odprtega bivalnega prostora v naselju.

Predvideti je mogoče, da bi se kakovost urejanja novih otroških igrišč lahko pomembno povečala, če bi javni sektor interes za ureditev igrišč uveljavljal ambicioznejše ter vključil v načrtovanje tudi oceno stanja in stroške urejanja igrišč. Tako odprto urejanje bi omogočalo upoštevanje in vključitev drugih potreb po ureditvi igrišč v lokalnem okolju v nove načrte in območja, podpiralo pa bi tudi premagovanje zadreg pri podrobnem načrtovanju na izrazito majhnih območjih, na katerih bi bilo mogoče investitorjem omogočiti nadomestne ukrepe, kot so prenova bližnjega obstoječega igrišča, ureditev novega igrišča drugje v bližini ali plačilo ustreznega nadomestila za urejanje igrišč.

Poudariti pa je treba, da prostorska analiza za opredelitev potreb po otroških igriščih ni zadostna. Za načrtovanje novih igrišč v mestu oziroma za njihovo normiranje v planu je treba izdelati objektivno oceno kakovosti obstoječih ureditev ter spremljati stopnjo zadovoljstva uporabnikov in njihove potrebe, kot tudi določiti razvojne cilje in prioritete glede kakovosti ponudbe otroških igrišč v mestu (velikost, opremljenost, dostopnost, tipologija).

Z urbanističnim načrtovanjem bi morali zagotavljati pogoje za razvoj novih in obstoječih ureditev ob novi stanovanjski gradnji in glede na potrebe lokalnega okolja tudi drugi gradnji ali prenovi. Pri tem bi morali upoštevati kriterije enakomerne dostopnosti vseh prebivalcev do različnih vrst zelenih in drugih odprtih javnih površin ter uveljaviti več načinov za zagotavljanje ustreznih kakovostnih in količinskih preskrbljenosti z igrišči, zelenimi in odprtimi bivalnimi površinami. Če odmislimo verjetnost, da se bo sedanji normativni pristop izkazal kot manj

uspešen, je vgraditev drugih in dodatnih pogojev za urejanje novih igrišč in prenovo obstoječih utemeljena kot sočasna rešitev, ki bi zapolnila trenutne vrzeli na teh dveh področjih.

Na koncu je morda dobro dodati, da literatura in tuji viri navajajo, da pri načrtovanju javne infrastrukture in ureditev, ki so v javnem interesu, urbanisti ne smemo zniževati zahtev zaradi pomanjkanja sredstev in prostora za urejanje in vzdrževanje, temveč moramo potrebe v postopkih načrtovanja zagovarjati z vedno novimi argumenti in podatki ter predvsem tudi z razvijanjem novih oblik urejanja, ki povečujejo možnosti za razvoj kakovostne ponudbe ter vključujejo v urejanje nove deležnike, nove prostore in sredstva.

Mag. Maja Simoneti, univ. dipl. inž. kraj. arh.
LUZ, d. d., in IPOP, Ljubljana
E-pošta: maja.simoneti@luz.si

Petra Vertelj Nared, univ. dipl. inž. kraj. arh.
LUZ, d. d., Ljubljana
E-pošta: petra.vertelj-nared@luz.si

Viri in literatura

- DTN. (2010): *Digitalni topografski načrt Mestne občine Ljubljana*. Ljubljana, GURS.
- Jernejc, M. (1976): *Dokument št. 16. Stanovanjsko okolje in njegovi sestavni deli: Standardi in norme*. Ljubljana.
- Odlok o OPN Črnomelj. Uradni list Republike Slovenije, št. 82/2011. Ljubljana.
- Odlok o OPN Idrija. Uradni list Republike Slovenije, št. 38/2011. Ljubljana.
- Odlok o OPN Litija. Uradni list Republike Slovenije, št. 58/2010. Ljubljana.
- Odlok o OPN Mestne občine Ljubljana. Uradni list Republike Slovenije, 78/2010. Ljubljana.
- Odlok o OPN Novo Mesto. Uradni list Republike Slovenije, št. 101/2009. Ljubljana.
- Odlok o OPN Pivka. Uradni list Republike Slovenije, št. 79/2010. Ljubljana.
- Odlok o OPN Polzela. Uradni list Republike Slovenije, št. 96/2011. Ljubljana.
- Odlok O OPN Postojna. Uradni list Republike Slovenije, št. 84/2010. Ljubljana.
- Odlok o OPN Šenčur. 2011. Uradno glasilo slovenskih občin, št. 7, 350-001/2011. <http://www.lex-localis.info> (sneto 19. 6. 2012)
- Odlok o OPN Trzin. 2010. Uradni vestnik Občine Trzin, št. 8/2010. Trzin.
- Prostorski red Slovenije. Uradni list Republike Slovenije, št. 122/2004. Ljubljana.
- Simoneti, M. (1998): *Otroška igrišča v Ljubljani: raziskovalno aplikativna naloga*. Naročnik: MOL, Oddelek za raziskovalno dejavnost ter Oddelek za predšolsko vzgojo, izobraževanje in šport. Ljubljana.
- Simoneti, M. (2000): *Otroci in mladostniki v prostoru. Urbani izziv*, 11(1), str. 50–60 (142–147).

Simoneti, M., in Vertelj Nared, P. (2006a): *Odprte površine ob stanovanjskih objektih – zastavljen vidik kakovosti bivanja*. V: GAZVODA, Davorin (ur.), SIMONETI, Maja (ur.). Stanovanjske krajine: trendi, perspektive: zbornik predavanj in prispevkov ob Konferenci Stanovanjske krajine. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo: Trajekt, zavod za prostorsko kulturo, str. 17–24.

Simoneti, M., in Vertelj Nared, P. (2006b): *Analiza večstanovanjske gradnje v Ljubljani*. V: GAZVODA, Davorin (ur.), SIMONETI, Maja (ur.). Stanovanjske krajine: trendi, perspektive: zbornik predavanj in prispevkov ob Konferenci Stanovanjske krajine. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo: Trajekt, zavod za prostorsko kulturo, str. 25–33.

Simoneti, M., in Vertelj Nared, P. (2011): *Preveritev ustreznosti normativov za načrtovanje otroških in športnih igrišč za otroke v Odloku o OPN MOL*, delovno gradivo. Ljubljana, LUZ, d. d.